

SZAVAKBA ÖNTVE

Élettörténeti pályázat I. kerület 65 év felett

Murányi Irén: Boldog életem sinus - hullámai

Vasárnap kora hajnalban, vastag köd borítja a várost. A szülészetre „száguldó” mentőautó előtt lépdél Apukám Budáról a Ferenc József hídon át, mutatva az utat a kocsni előtt. Kemény nap és éjszaka van mögöttünk Anyukámmal együtt! Ez a hét is jól kezdődik, a Kórházban hétfőn reggel betoppan az Orvos, vele jön az egyetem szülészetre szakosodott tanköre teljes létszámmal. ¼ 10-kor végre megérkezek! Hosszas rázogatós, hideg-meleg fürdőzés kellemetlen élménye kényszerít önálló légzésre.

1944. január 17. van, épp ekkorra fejezi be Radnóti az egyik legszebb versét: Nem tudhatom...

(Csakis rám gondolhat, amikor leírja:)

„de élnek dolgozók itt, költők is büntelen,
és csecs-szopók, akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva,
míg jelt nem ír hazánkra újból a béke ujja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.”

Hamarosan Apukám is megtudja: hiába várt fiúcskát, de így is nagyon boldog. Legközelebb akkor jövök ismét ide, ha én is új életet adok. Szinte napra pontosan 26 év múlva...

Gyönyörű, gondtalan hónapjaim következnek. Környezetem szerény, semmiben nem nélkülözök. Szüleim Buda legnagyobb kerületének egyik egészségügyi intézményében, egy bölcsődében dolgoznak, ketten együtt 50 évesek. Napközben bölcsődés vagyok, itt mindenki jó hozzám. A bölcsis Doktor bácsi naponta ellenőrzi kortársaimat, gondos, tiszta környezetben szorgalmas nővéreké foglalkoznak velünk, ízletes étkeinkről a konyha értő személyzete gondoskodik.

Szüleimet is gyakran láthatom, hisz mindhárman azonos munkahely „alkalmazottai” vagyunk.

A városban egyre aggasztóbb hírek keringenek. Nyáron Apukám vas megyei szülőfalujában töltünk néhány hetet. Anyukám az ország másik megyéjéből került a fővárosba, Ő békési. (Dobozból) Újabb családtagokat ismerhetek meg! Itt is pompásan érzem magam! Visszautazáshoz alaposan megpakol bennünket Nagymamám és a család. Csökken a város élelmiszer-ellátása. Akik tehetik, sűrűn utaznak az un. „bátyus vonattal”. Élelemmel teli hatalmas hátizsákokkal, kosarakkal ingáznak az emberek vidék, és a város között.

Őszre felerősödnek a város-közeli harcok. Mire elérkezik Teréz-nap (Anyukám

névnapja), le kell költöznünk a pincébe! Gyakran van sötét, kissé nyirkos minden. A kötelező elsötétítés segít a gyertyával való takarékoskodásban, egyébként is nehéz petróleumhoz jutni.

2

A ház mosókonyhája lesz sokunk „kényelmes” otthona. Korán leesik idén a hó. Ez enyhíti a vízhiányt, felolvasztva-forralva nem kell nélkülöznünk. Bár néha különösen veszélyes kimerészkedni érte az udvarra a sűrűn érkező repeszek miatt! A pincébe telepített rácsos kiságyamban töltöm életem első karácsonyát.

Az országba és a pincébe betoppán az újév! Mire első születésnapomra készülünk, önállóan járok. Súlyos áldozatok árán felszabadul kerületünk! Rám a kedves mosókonyhai lakók vigyáznak, míg Apukám a ház körül elesett, többféle nemzetiségű katona temetésénél segédkezik. Anyukám az udvari padon egy sebesült, nagyon fiatal orosz katonát ápol, és vigasztal: „igen, jön a Mama, mindjárt jön!” A fiú megnyugodva, arcán ábrándos mosollyal távozik...

Végre mindenki visszatérhet kisebb-nagyobb sérülésekkel tarkított otthonába! Fényre érve határozottan látszik, hogy szemeim a gyér pincei világítás miatt nem fejlődtek tökéletesen. Erősen bandzsítok, szemgolyóim az orrtőnél találkoznak. Felváltva használom jobb és balszememet. Szerencsére egyébként tökéletesen jól látok. Szüleim kétségbeesése érthető. Minden egyéb tekintetben elfogadható vagyok és szabályos, de már nem bájos!

Házunk szomszédságában két óvoda működik, egyikben állami, másikban egyházi nevelésben részesül a következő generáció. Én ez utóbbiba járok, ez az un. Piusz óvoda. Itt a Nővérekék hosszú fekete ruhát és fejükön nagy fehér fityulát viselnek. Ez olyan nagy, alig férnek be vele az ajtón!

A pincei tartózkodás alatt szerzett szemtengely-ferdülés miatt drótkeretes szemüveget kell viselnem. Nagy hancúrozós játékokból kimaradok az esetleges sérülés elkerülése miatt. Kispajtásaimnak őszinte véleményük van furcsa tekintetemről. Rövid idő alatt sikerül beilleszkednem, csak új gyerek érkezése hoz némi csúfolódást. A Kedves Nővérek okosan kezelik a kis gonoszkat.

Nagyon jól érzem magam itt! Tanulunk viselkedni, szépen mozogni, énekelni, rajzolni. Karácsonykor rengeteg játék, könyv, építőkocka, alvós-baba kerül az óvodába! Én is játszhatok az egyikkel, de nem szabad piszkálni a szemét amikor lehunyja. Az enyémet senki nem piszkálta, mégis elromlott.

Először 10 évesen kerülök szemklinikára, majd 22 évesen. Több beavatkozás után végleg tudomásul kell vennem: minden így van jól. Ha olvasok, baloldalt a bal, jobboldalt a jobb szememmel kell nézni, hogy el ne lustuljanak. Cserébe kiváló szemmértéket szereztem az évek alatt, aminek nagy hasznát veszem!

Szerencsémre közelünkben működik iskola, alig távolabb a leánygimnázium. Ekkoriban a társadalom nagy gondot fordít az ifjúság ideológiai nevelésére. Az

egész iskolában csak ketten nem lettünk KISz tagok. Ígérte is gimnáziumom igazgatónője: amíg rajta múlik, én nem megyek továbbtanulni sehová! 1962-ben iskolai javaslat is kellett érettségi után 2 évig egyetemhez, főiskolához.

3

Az akkor még létező Építésügyi Minisztérium által szervezett egy éves műszaki szerkesztő-rajzoló tanfolyam nem kérte az iskola ajánlását, elég volt a sikeres felvételi vizsga! Munkahelyet is a szervező jelöl ki a végzősöknek, engem a nagy tekintélyű BUVÁTI fogad be. Egyik szakmai háttér nélküli, politikai segédlettel, hernyózó mozdulatokkal egyre feljebb kapaszkodó „kis Főnök” hetykén jön, és bemutatkozásakor közli, ha KISz tag vagyok, akkor tegeződhetünk! Le kellett lombozzam: megtisztelő, de magázódni fogunk!

Hamarosan Ő gondoskodik arról, hogy átkerüljek arra az irodára, ahol a hozzám hasonló, ideológiailag alulképzett munkatársakat gyűjtik. Ennél nagyobb ajándékot nem is kaphatok! Időközben befejezett tanulmányok révén rajzolóból vezető tervező vagyok. (voltam. És inentől áttérek múlt időre, hogy ne tűnjön anakronisztikusnak az emlékezés)

A Váci utca kiemelkedően igényes épületében húzta meg magát a tervező vállalat V. Irodája. Az 1870-ből való szép eklektikus Steindl épület az aktuális Főpolgármester munkahelye. Mi gépészek kaptuk az I. emeleti irodákat, elő-, és fürdőszobával, hófehér Zsolnay csempés, hengeres cserépkályhával, panoráma ablakokkal. (a keskeny Váci utcára!) A két következő szint üléstermében Lotz Károly freskói díszítik a falat, a faragott padokban foglaltak helyet hol a Főv. Tanács főemberei, hol egyéb konferenciák résztvevői. Az épület pompás lépcsőháza gyakran szolgált korabeli filmek helyszínéül. Nagyon szerettem ezen közlekedni! Az elegáns plüss piros szőnyegen szinte láttam magam elegáns estélyiben vonulni, frakkos, szmokingos urak kíséretében! Valójában kis köpenyben, papucsban csattogtam felfelé, hónom alatt tervekkel, amint mentem az emeleten lévő építészekhez holmi terv-egyeztetésre... Gyönyörű volt!

Egyre komolyabb feladatokat kaptam. Életem minden jelentős eseménye itt történt velem. Megismertem a férjemet, befejeztem a sulit, gyerekünk, lakásunk lett az I. kerületi Vízivárosban. Persze ez is a munkám révén.

Sorban terveztük Bp. rossz állapotú épületeinek felújítását. Így az egyik záró-födém-cserére szoruló kerületi háznál merült fel annak lehetősége, hogy padlástérben egy új szint beépítésével 4 lakás készülhetne. 1969-et írtunk ekkor. Temérdek előkészítés, rengeteg tanakodás, tárgyalás, engedélyek, közművek, épp csak annyi hiányzott már, hogy a jóisten is ránk mosolyogjon. És megtörtént a csoda, meg a bérlő-kijelölés! Akkoriban sem fizették túl a mérnököket, bizony banki kölcsönrel kellett megoldanunk, hogy lakást építsünk az államnak, akitől majd, ha megépítettük, visszabérelhetjük + törlesztjük a banki kölcsönt!

Igen, olyan lakást tervezhettem „magunknak”, ami az adott korlátokon belül számunkra a legmegfelelőbb. Az akkori választékból csak minőségit vettünk! Mi, akik már akkor is a templom egerei voltunk. Most meg nyugdíjasok.

4

Összkomfortos legyen, színes csempével, rozsdamentes 2 medencés(!) mosogatóval, és ott lesznek a konnektorok ahol kell! Minőségi radiátorok ontsák a korszerű kazán hőjét a lakásban mindenütt, nem csak a parkettás helyeken!

(Apró megjegyzés: nagy örömeinkre, mikor a „tanácsi” lakásokat felajánlották a bentlakóknak megvételre, az árazásnál erősebben fogott a ceruza az igényesen felszerelt bérleményeknél, mint az egyszerűeknél.) Mindent egybevetve, hihetetlenül boldogok voltunk. Most is megugrik a vérnyomásom, könnyesen elérékenyülök, ha arra az időszakra gondolok.

Az időről jut eszembe: leánykánk még meg sem fogant, amikor a tervezés elkezdődött, de iskolába már az új lakásból kísérhettem a Tárnok utcába! Lám, milyen érdekes, ez az iskola is BUVÁTI-s kötődésű. Kangyal Miki építész kolléga munkája az épület.

Kis gépész kollektívánk természetesen szocialista brigád volt. Zászlóval, kiváló brigádéremmel, naplóval, (én voltam a brigadéros) síppal-dobbal-nádi-hegedűvel. Ebben a kis közösségben mindenki nyitott könyv volt a másik számára. Őszintén örültünk egymás sikerének. Együtt nevtünk-sírtunk. Hasznos tanácsokkal láttuk el egymást akár gyereknevelésről, lakberendezésről, vagy frizuráról, öltözködésről volt szó!

Közösen felszereltük a polgármesteri „konyhát”, volt kávéfőzőnk, grillsütőnk, bérelt hűtőnk. Karácsonykor fát állítottunk. Minimális költséggel, de annál nagyobb kreativitással leptünk meg egymást. Ez a felhőtlen harmónia volt köztünk annak ellenére, hogy alig akadt köztünk fiú! Mert bizony bitang undokok tudunk lenni mi lányok!

A múlt század közepére váratlan valóság lett az átszervezés szükségessége. Mi biztonságban hittük magunkat, hisz felújítandó ház bőven akadt Budapesten. Hozzánk permanensen érkeztek a megrendelések, de a központi nagy irodák tényleg munkátlanná váltak. Semmilyen tervezni való nem tartóztatta napjaikat. A mi munkánk érdekességét az adta, hogy mindegyik ház más volt. Tervezhettem bölcsődétől az iskolán át egyetemig minden korosztály számára intézményt, de az „idősek napközijét látogatók” számára is az általam álmodott nagykonyhában főztek. És akkor még a város felújított, korszerű több ezer lakását nem is említettem. A hideg-háborús korszak igényeként tömegesen terveztem „jól felszerelt” óvóhelyeket, sőt egy Szentföldi templom levéltárrá alakítása is a feladatom volt. Ezért van az, ha a városban sétálva találkozom ismerős (akkor) felújított épületeimmel. Utolsó megvalósult tervezési munkám a Városháza lebombázott traktusának helyreállítása volt. (V. Bárczy István u.)

Ahányszor arra járok szeretettel nézek rá. A sors különös játéka: ebben a 4 utca által határolt hatalmas Belvárosi épületben kezdtem gyakornokként, és itteni utolsó munkám a Városháza sebzett szárnyának helyreállítása!

5

Szinte napok alatt szétzilálták, átszervezték kis közösségünket. Nem maradtunk volna az Új Városházán. Jött az új főpolgármester, igényelte a pompás új házat.

Brigádunk 90 %-a más helyet keresett. Én negyedszázadot hagytam ott. Életem számos jelentős eseménye kötött ide, itt lettem kis csitriből érett asszonnyá. Szomorúan készültünk utolsó közös karácsonyunkra. A konyhai eszközöket elosztottuk egymás közt, kinek mire volt szüksége, azt vihette.

Enyém lett a grillsütő, remek melegszendvicseket főzök vele. Szabályos ballagást rendeztünk: batyuval, fogadalmakkal, hogy nem feledjük el egymást!

Más-más munkahelyekre keveredtünk, végleg távozóink száma is gyarapszik, időarányosan öregsünk.

Az utolsó brigádgyűlésen úgy határoztunk, hogy minden hónap utolsó péntekjén valamelyikünk lakásán összejövünk un. ÖTYÉ-re! (Öreg Tyúkok Egylete)

Időközben kis gépész közösségünkbe befogadtunk társtervező építészeket, statikusokat is, akik örömmel csatlakoztak hozzánk.

Semmi nagy készülődés, flanc. Szerényen: kis tea, zsíros kenyér, lilahagyma, sütemény, pogácsa, szörpi. Eleinte tényleg így ment, de később maradt idő gazdagon rakott asztallal várni az érkezőket. Kóstold meg a körözöttemet, remek libazsíros csibemájat sütöttem, van valódi vörösborom Gyöngyöspatáról! Sikerült a piskóta, meg a nokedli pörkölttel! Kis aperitif? Príma a vegyes saláta, én egy kis csípőst is tettem bele. Stb... stb... Közben mindent ott tudunk folytatni, ahogy előző hónapban abbahagytuk. Gyerekek felnőttek, unokák, sőt dédunokák születtek!

Most meg tanácsokat osztunk egymásnak, ki mire mennyit szed? (ki mire mennyit ad?) Hajdan még az éves rákszűrésre is együtt jártunk. Most meg örömprogram, ha jókor kapunk időpontot! A régi ÖTYE egyikén 26 fő jött össze nálunk, idén január végén heten voltunk szerény hajlékunkban. Az utolsó találka februárban volt, márciusban kénytelenek voltunk fegyelmezetten, szájkosarasan otthon maradni. Telefonok, í-mélek jönnek-mennek.

Várjuk a következő lehetőséget! És közben elröppent 35 év!

Budapest, 2020. augusztus 9.

Murányi Irén